

FÖRSTAINSTANSRÄTTENS BESLUT (fjärde avdelningen)
den 25 februari 2003 *

I mål T-15/02,

BASF AG, Ludwigshafen (Tyskland), företrätt av N. Levy, J. Temple-Lang,
solicitors, R. O'Donoghue, barrister, och advokaten C. Feddersen,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av R. Wainwright och
L. Pignataro-Nolin, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i
Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: engelska.

angående en talan om ogiltigförklaring eller nedsättning av de böter som BASF AG ålagts att betala enligt artikel 3 b i kommissionens beslut 2003/2/EG av den 21 november 2001 om ett förfarande enligt artikel 81 EG och artikel 53 i EES-avtalet (ärende COMP/E-1/37.512 — vitaminer),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Tiili samt domarna P. Mengozzi och M. Vilaras,
justitiesekreterare: H. Jung,

följande

Beslut

Bakgrund till tvisten

- 1 I ett beslut av den 21 november 2001 i ärende COMP/E-1/37.512 (EGT L 6, 2003, s. 1) (nedan kallat beslutet) slog kommissionen fast att flera företag hade brutit mot artikel 81.1 EG och artikel 53 i EES-avtalet genom att delta i en rad karteller på tolv olika marknader för vitaminprodukter. Bland nämnda företag fanns bland annat BASF AG och Aventis SA, Schiltigheim (Frankrike). Kommis-

sionen slog närmare bestämt fast att BASF AG var skyldigt till överträdelse på marknaderna för vitaminerna A, E, B1, B2, B5, C, D3, H, betakaroten och karotenoider (artikel 1 b i beslutet) och Aventis till överträdelse på marknaderna för vitamin A, E och D3 (artikel 1 c i beslutet).

- 2 BASF AG ålades att betala böter motsvarande sammanlagt 296,16 miljoner euro för sitt deltagande i karteller på marknaderna för vitaminerna A, E, B2, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider (artikel 3 b i beslutet). Aventis ålades att betala böter motsvarande 5,04 miljoner euro för sitt deltagande i kartellen på marknaden för vitamin D3 (artikel 3 c i beslutet).

- 3 Kommissionen kom fram till nämnda summor genom att successivt tillämpa riktlinjerna för beräkning av böter som döms ut enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 och artikel 65.5 KS (EGT C 9, 1998, s. 3) (nedan kallade riktlinjerna) och institutionens meddelande om befrielse från eller nedsättning av böter i kartellärenden (EGT C 207, 1996, s. 4) (nedan kallat meddelandet om samarbete).

- 4 Vid tillämpningen av riktlinjerna bedömde kommissionen bland annat att BASF AG, tillsammans med bolaget F. Hoffmann-La Roche AG (nedan kallat Roche), hade spelat rollen som huvudman samt tagit initiativ till kartellerna på marknaderna för vitaminerna A, E, B2, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider. Med anledning av denna försvårande omständighet ökades böternas grundbelopp med 35 procent för BASF AG:s del (skälen 712—718 i beslutet).

- 5 Kommissionen bedömde vidare att det var befogat att sänka böternas grundbelopp med 50 procent för Aventis överträdelse på marknaden för vitamin D3. Sänkningen motiverades med att Aventis endast hade spelat en passiv roll i kartellen (skälen 724 och 725 i beslutet).

- 6 Vid tillämpningen av meddelandet om samarbete bedömde kommissionen att Aventis var det första företag som hade lämnat avgörande bevis för att det förekom karteller på marknaderna för vitaminerna A och E. Företaget uppfyllde också övriga villkor i avsnitt B i nämnda meddelande. Mot bakgrund av detta beviljades Aventis nedsättning med 100 procent av de böter som företaget annars skulle ha erlagt till följd av sin medverkan i de sistnämnda kartellerna (skälen 741 och 742 i beslutet).

- 7 Kommissionen slog däremot fast att BASF AG, med tanke på att företaget hade spelat rollen som huvudman samt tagit initiativ till kartellerna på marknaderna för vitaminerna A, E, B2, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider, inte kunde komma i åtnjutande av förmånerna i avsnitt B eller C i nämnda meddelande. Icke desto mindre tillstod kommissionen att BASF AG, tillsammans med Roche, var först med att lämna avgörande bevis för att karteller förekom på marknaderna för vitaminerna B2, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider (skälen 743—745 i beslutet).

- 8 Avslutningsvis konstaterade kommissionen att samtliga företag som hade bötfällts i beslutet uppfyllde villkoren i avsnitt D i meddelandet om samarbete för att komma i åtnjutande av en nedsättning av bötesbeloppet. Kommissionen satte därför ned de bötesbelopp som BASF AG och Aventis skulle ha erlagt om de inte hade samarbetat med kommissionen med 50 respektive 10 procent (skälen 761 och 767 i beslutet).

9 Aventis har inte överklagat kommissionens beslut.

Förfarandet

10 BASF AG väckte, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 31 januari 2002, talan om ogiltigförklaring eller väsentlig nedsättning av de böter som BASF AG ålagts att betala enligt artikel 3 b i beslutet och om att kommissionen skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna (nedan kallat målet i huvudsaken).

11 Kommissionen yrkade att talan skulle ogillas och att BASF AG skulle förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

12 Aventis, företrätt av advokaterna B. Amory och F. Marchini Camia, begärde, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 24 juni 2002, att få intervensera i målet i huvudsaken till stöd för kommissionens yrkanden.

13 Interventionsansökan delgavs parterna i enlighet med artikel 116.1 första stycket i förstainstansrättens rättegångsregler.

- 14 Kommissionen underrättade, genom handling som inkom till förstainstansrättens kansli den 4 september 2002, förstainstansrätten om att den inte hade några synpunkter på interventionsansökan.

- 15 BASF AG yrkade, genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 5 september 2002, att förstainstansrätten skulle avslå Aventis interventionsansökan och förplikta nämnda företag att ersätta de rättegångskostnader som BASF AG hade haft med anledning av synpunkterna på nämnda ansökan.

- 16 Ordföranden på förstainstansrättens fjärde avdelning hänskjöt i enlighet med artikel 116.1 tredje stycket i rättegångsreglerna interventionsansökan till rätten.

Parternas argument

- 17 Aventis har till stöd för interventionsansökan i första hand åberopat att beslutet riktas till bland annat detta företag. Aventis har understrukt att det var det första företag som frivilligt uppgav att det förekom karteller på marknaderna för vitaminerna A och E och som lämnade avgörande bevis till stöd för detta. Aventis har erinrat om att företaget tack vare samarbetet med kommissionen beviljades total immunitet mot böter för deltagande i nämnda karteller i enlighet med avsnitt B i meddelandet om samarbete. Vad avser deltagandet i kartellen på marknaden för vitamin D3 har företaget tillagt att det, i enlighet med riktlinjerna, beviljades nedsättning av bötesbeloppet med anledning av den passiva roll som företaget spelade i kartellen.

- 18 Aventis har i andra hand anfört att BASF AG i sin talan har uppgett att det uppfyllde samtliga villkor för att beviljas nedsättning av böter med stöd av avsnitt B i meddelandet om samarbete, att BASF AG informerade kommissionen om en hemlig kartell innan kommissionen hade genomfört en kontroll och innan kommissionen kunde bevisa att kartellen existerade samt att BASF AG var det företag som först lämnade avgörande bevis för nämnda kartells existens.
- 19 I tredje hand har Aventis anfört att BASF AG i sin talan har bestridit att den spelade rollen som huvudman och tog initiativet till den påstådda kartellen, vilket har gjorts gällande i beslutet. Aventis har uppgett att det kommit till företagets kännedom att BASF AG i sin talan tillika har bestridit kommissionens bedömning, enligt vilken Aventis inte var huvudman i de aktuella kartellerna.
- 20 Aventis ifrågasätter emellertid BASF AG:s påståenden. Aventis har för det första gjort gällande att det var Aventis, och inte BASF AG, som uppfyllde de båda villkor som nämns i punkt 18 ovan och för det andra att Aventis inte kan anses ha spelat rollen som huvudman i de ifrågavarande kartellerna.
- 21 Därmed anser Aventis att företaget har ett direkt och verkligt intresse av utgången av tvisten. Aventis rättsliga och ekonomiska situation riskerar att direkt påverkas av den talan som har väckts vid förstainstansrätten eftersom BASF AG har yrkat att förstainstansrätten skall fastställa att kommissionen tillämpade meddelandet om samarbete på ett felaktigt sätt och eftersom ett beslut att inte godta kommissionens yrkanden på dessa punkter skulle innebära att Aventis inte längre ansågs uppfylla villkoren för immunitet och nedsättning av bötesbeloppen.

- 22 BASF AG har i synpunkterna på interventionsansökan uttryckt tvivel vad avser Aventis intresse av utgången av tvisten i den mening som avses i artikel 37 i EG-stadgan för domstolen och artikel 115 i förstainstansrättens rättegångsregler, såsom dessa har tolkats i rättspraxis. BASF AG har understrukt att domslutet, för det fall förstainstansrätten skulle bifalla BASF AG:s talan, inte direkt kommer att påverka Aventis. Detta beror på att gemenskapsdomstolen saknar behörighet att inom ramen för målet i huvudsaken fatta beslut som påverkar de delar av kommissionens beslut som gäller Aventis.
- 23 BASF AG har tillagt att en intervention från Aventis sida i vilket fall som helst inte skulle belysa de frågor som BASF AG tagit upp i sin talan. För det första kan Aventis inte bidra till diskussionen om huruvida de avgörande bevisen för förekomsten av karteller inom vitaminsektorn lämnades för första gången vid mötet mellan BASF AG och kommissionen den 17 maj 1999, vilket BASF AG anser. För det andra har BASF AG gjort gällande att Aventis har misstagit sig avseende BASF AG:s anmärkningar och avseende rollen som huvudman i kartellerna. BASF AG har nämligen inte någonstans i sin ansökan gjort gällande att Aventis spelade rollen som huvudman i någon av de aktuella kartellerna.

Förstainstansrättens bedömning

- 24 Interventionsansökan har gjorts enligt artikel 115 i rättegångsreglerna.
- 25 Enligt artikel 37 andra stycket i EG-stadgan för domstolen, vilken är tillämplig på förfarandet vid förstainstansrätten enligt artikel 46 första stycket i nämnda stadga, har varje person som har ett berättigat intresse av utgången av en tvist rätt

att intervenera i denna, dock med undantag för tvister mellan medlemsstater, mellan gemenskapens institutioner eller mellan medlemsstater och gemenskapens institutioner. Yrkandet i interventionsansökan skall stödja ett av parternas yrkanden.

- 26 Enligt fast rättspraxis skall begreppet intresse av utgången av tvisten, i den mening som avses i ovannämnda bestämmelse, definieras med utgångspunkt i själva tvisteföremålet och förstås som ett direkt och faktiskt intresse av utgången i förhållande till själva yrkandena, och inte som ett intresse i förhållande till de åberopade grunderna. Med ”utgången” av tvisten skall nämligen förstås det slutgiltiga avgörande som gemenskapsdomstolen ombetts fatta, såsom det skulle se ut i domslutet. Det är bland annat nödvändigt att kontrollera att intervenienten direkt berörs av den ifrågasatta rättsakten och att det säkert föreligger ett intresse av utgången av tvisten (domstolens beslut av den 25 november 1964 i mål 111/63, Lemmerz-Werke mot Höga myndigheten, REG 1964, s. 835, och av den 12 april 1978 i de förenade målen 116/77, 124/77 och 143/77, Amylum m.fl. mot rådet och kommissionen, REG 1978, s. 893, punkterna 7 och 9, domstolens ordförandes beslut av den 17 juni 1997 i de förenade målen C-151/97 P (I) och C-157/97 P (I), National Power och PowerGen, REG 1997, s. I-3491, punkterna 51—53 och 57, förstainstansrättens ordförandes (andra avdelningen) beslut av den 20 mars 1998 i mål T-191/96, CAS Succhi di Frutta mot kommissionen, REG 1998, s. II-573, punkt 28 och förstainstansrättens ordförandes (första avdelningen) beslut av den 3 juni 1999 i mål T-138/98, ACAV m.fl. mot rådet, REG 1999, s. II-1797, punkt 14).

- 27 Det framgår även av rättspraxis att skillnad skall göras mellan interventionsökande som har ett direkt intresse av utgången av den tvist i vilken ogiltigförklaring av en viss rättsakt yrkats och dem som endast har ett indirekt intresse av utgången av tvisten med anledning av att det finns likheter mellan deras situation och någon av parternas situation (domstolens beslut av den 15 november 1993 i mål C-76/93 P, Scaramuzza mot kommissionen, REG 1993, s. I-5715 och s. I-5721, punkt 11, förstainstansrättens beslut av den 15 juni 1993 i de förenade målen T-97/92 och T-111/92, Rijnoudt och Hocken mot kommissionen, REG 1993, s. II-587, punkt 22, och av den 8 december 1993 i mål T-87/92, Kruidvat mot kommissionen, REG 1993, s. II-1375, punkt 12, samt beslutet i det ovannämnda målet CAS Succhi di Frutta mot kommissionen, punkt 28).

- 28 I förevarande fall konstaterar förstainstansrätten inledningsvis att Aventis saknar grund för argumentet att BASF AG genom sin talan har ifrågasatt slutsatsen att Aventis spelade en passiv roll i kartellerna. BASF AG har i sin talan endast gjort gällande att kommissionen misstog sig när den pekade ut BASF AG som huvudman i och initiativtagare till kartellerna på marknaderna för vitaminerna A, E, B5, C, D3, betakaroten och karotenoider. BASF AG har hävdad att dess agerande inte var av allvarligare natur än de övriga kartelldeltagarnas, vilka enligt kommissionen varken var huvudmän eller initiativtagare. Vad avser kartellerna på marknaderna för vitaminerna A och E har BASF AG inte på något sätt gjort gällande att Aventis borde ha tillskrivits rollen som huvudman. BASF AG har endast hävdad att kommissionen borde ha slagit fast att BASF AG deltog i kartellerna utan att vara huvudman, precis som kommissionen ”med rätta” gjorde i Aventis fall (punkterna 129—131 i ansökan).
- 29 BASF AG har vidare gjort gällande att kommissionen borde ha tillämpat avsnitt B i meddelandet om samarbete i BASF AG:s fall eftersom detta uppfyllde samtliga villkor för att omfattas av bestämmelsen i fråga. BASF AG har särskilt understrukit att företaget, tillsammans med Roche, var först med att förse kommissionen med avgörande bevis för samtliga aktuella karteller, inklusive kartellerna på marknaderna för vitaminerna A och E. I Aventis fall tillämpades avsnitt B i meddelandet om samarbete på deltagandet i de sistnämnda kartellerna.
- 30 Därmed skall förstainstansrätten också ta ställning till om Aventis intresse av att förstainstansrätten ogillar BASF AG:s yrkanden, i vilka BASF AG ifrågasätter kommissionens bedömning av vilket företag som först lämnade avgörande bevis för de aktuella överträdelserna, kan anses utgöra ett intresse av utgången av tvisten i den mening som avses i den rättspraxis till vilken förstainstansrätten hänvisar i punkterna 26 och 27 ovan.

- 31 Förstainstansrätten erinrar inledningsvis om att beslutet, trots att det har utformats som ett enda beslut, skall ses som en rad enskilda beslut i vilka det i förhållande till vart och ett av de företag till vilka det är riktat fastställs vilken eller vilka överträdelser dessa företag har gjort sig skyldiga till och i förekommande fall det eller de bötesbelopp som de skall erlägga. Detta framgår för övrigt av lydelsen av beslutet, särskilt av artiklarna 1 och 3 häri (se, för ett liknande resonemang, förstainstansrättens dom av den 10 juli 1997 i mål T-227/95, AssiDomän Kraft Products m.fl. mot kommissionen, REG 1997, s. II-1185, punkterna 56 och 57, vilken upphävdes av andra anledningar genom domstolens dom av den 14 september 1999 i mål C-310/97 P, kommissionen mot AssiDomän Krafts Products m.fl., REG 1999, s. I-5363).
- 32 Förstainstansrätten erinrar vidare om att målet i huvudsaken endast gäller ogiltigförklaring eller en betydande nedsättning av de böter som BASF AG ålades att betala enligt artikel 3 b i beslutet. Artikel 3 c i beslutet, i vilken Aventis ålades att betala böter motsvarande 5,04 miljoner euro, omfattas däremot inte av målet i huvudsaken, såsom det definierats i BASF AG:s och kommissionens yrkanden.
- 33 Därmed är det klarlagt att Aventis inte berörs av artikel 3 b i beslutet och att artikel 3 c i samma beslut, vilken berör Aventis, inte på något sätt skulle påverkas av att förstainstansrätten ogiltigförklarade eller ändrade de böter som BASF AG ålagts att betala.
- 34 Under dessa omständigheter kan Aventis endast anses ha intresse av att BASF AG:s yrkanden i målet i huvudsaken ogillas om den ovannämnda ogiltigförklaringen eller ändringen, vilken skulle få till följd att korrektheten av kommissionens konstateranden eller bedömningar i förhållande till Aventis ifrågasattes,

ledde till att kommissionen på nytt tog ställning till innehållet i artikel 3 c i beslutet, trots att denna bestämmelse inte omfattas av talan eller riskerar att överklagas.

- 35 Enligt principen om *non bis in idem* saknar emellertid kommissionen behörighet att på nytt ta ställning i denna fråga. Nämda princip utgör en grundläggande gemenskapsrättslig princip som dessutom fastställs i artikel 4.1 i protokoll nr 7 till Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, vilken undertecknades i Rom den 4 november 1950. På konkurrensområdet innebär principen ett förbud mot att ett företag på nytt hålls ansvarigt eller att ett förfarande enligt konkurrensreglerna på nytt inleds mot företaget avseende ett konkurrensbegränsande beteende som företaget redan har bötfällts för eller som företaget har frikänts från ansvar för genom ett tidigare beslut som inte längre kan överklagas (domstolens dom av den 15 oktober 2002 i de förenade målen C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/99 P och C-254/99 P, Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, REG 2002, s. I-8375, punkt 59).
- 36 Principen om *non bis in idem* utgör således hinder för att överträdelsen på nytt prövas i sak, vilket skulle medföra att en ny sanktionsåtgärd vidtas utöver den som redan vidtagits, för det fall företaget på nytt hålls ansvarigt, eller att en första sanktionsåtgärd vidtas för det fall företaget inte hölls ansvarigt i det första beslutet men hålls ansvarigt i det andra beslutet (den ovannämnda domen i målet Limburgse Vinyl Maatschappij m.fl. mot kommissionen, punkt 61).
- 37 Även om man antar att kommissionen, mot bakgrund av en dom i vilken den grund som avses i punkt 29 ovan godtagits, skulle kunna ändra innehållet i artikel 3 c i beslutet till Aventis nackdel utan att för den skull åsidosätta principen om *non bis in idem*, utgör det intresse som avses i punkt 34 ovan inte ett direkt och faktiskt intresse i den mening som avses i den rättspraxis som citeras i punkterna 26 och 27 ovan, utan på sin höjd ett indirekt och möjligt intresse. I ett

sådant fall skulle Aventis för övrigt alltid kunna framföra sina synpunkter inom ramen för en av företaget vid förstainstansrätten väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens oförmånliga beslut.

- 38 Med hänsyn till det ovan anförda konstaterar förstainstansrätten att det intresse som Aventis åberopat till stöd för sin interventionsansökan inte kan anses utgöra ett direkt och faktiskt intresse av utgången av tvisten i den mening som avses i artikel 37 andra stycket i EG-stadgan för domstolen. Därmed avslår förstainstansrätten Aventis interventionsansökan.

Rättegångskostnader

- 39 Enligt artikel 87.1 i rättegångsreglerna skall beslut om rättegångskostnader meddelas i den slutliga domen eller i det beslut genom vilket förfarandet avslutas. Eftersom förfarandet i förhållande till Aventis avslutas genom detta beslut, skall det beslutas om de rättegångskostnader som hänger samman med dess interventionsansökan.
- 40 Enligt artikel 87.2 i förstainstansrättens rättegångsregler skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. BASF AG har yrkat att Aventis skall förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna. Eftersom Aventis har tappat målet, skall Aventis ersätta sina egna och BASF AG:s rättegångskostnader i interventionsförfarandet. Kommissionen har inte framfört något yrkande i denna fråga och skall därför ersätta sina egna rättegångskostnader.

På dessa grunder fattar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN (fjärde avdelningen)

följande beslut:

- 1) **Interventionsansökan avslås.**

- 2) **Aventis skall ersätta sina egna och BASF AG:s rättegångskostnader i interventionsförfarandet.**

- 3) **Kommissionen skall ersätta sina egna rättegångskostnader i interventionsförfarandet.**

Luxemburg den 25 februari 2003.

H. Jung

Justitiesekreterare

V. Tiili

Ordförande